

Sygn. akt V ACa 80/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Karczyńska - Szumilas (spr.)
Sędziowie:	SA Roman Kowalkowski SA Leszek Jantowski
Protokolant:	sekretarz sądowy Ewelina Gruba

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2019 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa M. D. i R. D.

przeciwko (...) Bankowi Spółdzielczemu w P.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 3 lipca 2018 r., sygn. akt I C 934/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Leszek Jantowski SSA Teresa Karczyńska-Szumilas SSA Roman Kowalkowski

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 80/19

UZASADNIENIE

Powód R. D. w pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu (...) Bankowi Spółdzielczemu w P. wniósł o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 12 stycznia 2012 r. nr (...) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w B. z dnia 31 stycznia 2012r., sprostowanym postanowieniem Sądu Rejonowego w B. z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt XII Co (...).

Powódka M. D. w pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu (...) Bankowi Spółdzielczemu w P. wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 12 stycznia 2012 r. nr

(...) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w B. z dnia 31 stycznia 2012r., sprostowanym postanowieniem Sądu Rejonowego w B. z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt XII Co (...).

Powodowie w uzasadnieniach pozwów podnieśli zarzut nieważności umowy o kredyt, której byli poręczycielami oraz podkreślili, że pozwany nie zwrócił się o wykonanie poręczenia do poręczyciela instytucjonalnego, którego poręczenia było od początku fikcyjne.

Powodowie stwierdzili także, że uchylił się od skutków prawnych oświadczenia o ustanowieniu hipotek i udzieleniu poręczenia, zaś pozwany bank nigdy nie wypowiedział przedmiotowej umowy kredytu.

Zarządzeniem z dnia 10 stycznia 2014r. sprawa o sygn. akt I C 949/13 z powództwa M. D. przeciwko pozwanemu (...) Bankowi Spółdzielczemu w P. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 12 stycznia 2012 r zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 31 stycznia 2012r., sprostowanym postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt XII Co (...) została połączona ze sprawą o sygn. akt I C 934/13 z powództwa R. D. przeciwko pozwanemu (...) Bankowi Spółdzielczemu w P. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 12 stycznia 2012 r zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 31 stycznia 2012r., sprostowanym postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt

XII Co (...); sprawy dalej prowadzono pod sygnaturą akt I C 934/13.

Pozwany wniósł o oddalenie obu powództw w całości i zasądzenie kosztów postępowania, wskazując na wypowiedzenie ważnej umowy kredytowej, zabezpieczenia jej przez pozwanych poręczeniami oraz hipotekami i zaprzeczając fikcyjności poręczenia umowy udzielonego przez instytucjonalnego poręczyciela.

W toku postępowania powód nadto wskazał, że hipoteki ustanowione na rzecz pozwanego wygasły, zaś Generalny Dyrektor Dróg i Autostrad został zobowiązany do wypłaty pozwanemu odszkodowania.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 3 lipca 2018 r. oddalił powództwo oraz zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 10.817 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że po złożeniu wniosku o udzielenie kredytu, na etapie uzgadniania jego warunków, E. D. została poinformowana przez pozwanego, że warunkiem otrzymania kredytu jest poręczenie jego spłaty przez Spółdzielczą Grupę (...) w P.. W dniu 4 sierpnia 2010 r. E. D. złożyła wniosek do Spółdzielczej Grupy (...) w P. o przyznanie poręczenia cywilnego na kwotę 600.000 zł; wnioskodawczyni oświadczyła, że zapoznała się z zasadami przyznawania poręczeń z funduszu poręczeń kapitałowych.

W dniu 12 sierpnia 2010r. pozwany zawarł z E. D. umowę kredytu gospodarczego inwestycyjnego, mocą której kredytobiorczyni otrzymała kredyt w wysokości 3.000.000 zł na okres od dnia 12 sierpnia 2010 r. do dnia 12 sierpnia 2030 r.

Tytułem zabezpieczenia spłaty kredytu ustanowiono hipotekę zwykłą łączną umowną w kwocie 3.000.000 zł oraz hipotekę kaucyjną łączną umowną do kwoty 2.400.000 zł na nieruchomościach położonych w miejscowości N. o numerach ksiąg wieczystych (...) i (...), E. i R. małż. D. wystawili weksel własny wraz z deklaracją wekslową, dokonano cesji praw z polisy ubezpieczeniowej wyżej wskazanych nieruchomości, powodowie złożyli poręczenie cywilne zabezpieczające wszelkie wierzytelności z tytułu kredytu, a nadto poręczenia cywilnego do 60.000 zł udzieliła Spółdzielcza Grupa (...) w P..

W § 14 umowy wskazano, że dla powiadomień, upomnień i wezwań dokonywanych przez strony wymagana jest forma pisemna pod rygorem nieważności, a pisma te wysłane będą listem poleconym na ostatni znany stronie adres; odmowa przyjęcia lub dwukrotne awizo wywołuje skutki doręczenia.

W dniu 12 sierpnia 2010 r. powodowie podpisali (...), w którym wskazano, że po zapoznaniu się z warunkami kredytu nr (...) udzielonego kredytobiorcy E. D., poręczają solidarnie do dnia całkowitej spłaty kredytu wraz z odsetkami ze wszelkie wynikające z niej zobowiązania, łącznie z ewentualnymi odsetkami od zadłużenia przeterminowanego, prowizjami i kosztami.

Powodowie podpisali w dniu 12 sierpnia 2010 r. oświadczenie o ustanowieniu hipoteki łącznej zwykłej oraz o ustanowieniu hipoteki łącznej kaucyjnej na nieruchomości o nr księgi wieczystej (...) celem zabezpieczenia kapitału kredytu udzielonego E. D. w kwocie 3.000.000 zł na podstawie umowy z dnia 12 sierpnia 2010 r. oraz odsetek i kosztów postępowania, a także odsetek zwykłych (kapitałowych), odsetek za opóźnienie, prowizji, kosztów windykacji i innych kosztów kredytu.

Pierwsza transza kredytu w wysokości 2.022.000 zł wypłacona została zgodnie z dyspozycją złożoną przez E. D. w dniu 12 sierpnia 2010 r.

Spółdzielcza Grupa (...) w P. w dniu 16 sierpnia 2010 r. złożyła oświadczenie o poręczeniu kredytu z dnia 12 sierpnia 2010 r. udzielonego E. D. wyłącznie w zakresie kapitału kredytu; odpowiedzialność poręczyciela ograniczona została do kwoty kapitału w wysokości 600.000 zł, miała ona charakter odpowiedzialności asymetrycznej tj. solidarnej do kwoty 144.000 zł, a do kwoty 456.000 zł – subsydiarnej. Kredytobiorczyni była przez pozwanego informowana o zaległościach powstałych na rachunku kredytowym; pisma wzywające do zapłaty zaległości wysyłane były także powodom.

Pozwany w dniu 10 listopada 2011 r. wypowiedział kredytobiorcy umowę kredytu z dnia 12 sierpnia 2010 r. z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, wskazując że na dzień sporządzenia wypowiedzenia zaległości w spłacie kredytu wynosiły 96.146,83 zł. Wypowiedzenie doręczono zostało kredytobiorczyni oraz poręczycielom w drodze powtórnego awizo.

Na dzień 25 grudnia 2011 r. kwota wymagalnego kredytu wynosiła 2.911.938,28 zł.

W dniu 12 stycznia 2012 r. pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny należności dłużników solidarnych E. i R. D. oraz M. D., na które składały się: niespłacony kredyt 2.911.938,28 zł, odsetki naliczone od dnia 12 sierpnia 2011 r. do dnia 11 stycznia 2012 r. - 180.966,14 zł oraz koszty 5.103 zł., zaś postanowieniem z dnia 31 stycznia 2012 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy w sprawie sygn. akt XII Co (...) nadał klauzulę wykonalności na powyższy tytuł egzekucyjny.

Sąd Okręgowy ustalił także, że prowadzone jest śledztwo dotyczące działania zorganizowanej grupy przestępczej mającej na celu popełnienie przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu oraz dokumentom polegających na zawieraniu umów o różnego rodzaju kredyty z oddziałami banków zlokalizowanych na terenie P. przy wykorzystaniu podrobionych i nierzetelnych dokumentów potwierdzających wysokość dochodów osiąganych przez kredytobiorców (sygn. akt V Ds. (...) (...) Wydziału zamiejscowego Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w P.); w toku tego postępowania postawiono zarzuty E. D..

W pismach z dnia 16 grudnia 2013 r. powodowie złożyli oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych pod wpływem błędu i podstępem w dniach 12 sierpnia 2010 r. o ustanowieniu hipotek i udzieleniu poręczenia w związku z kredytem zaciągniętym przez E. D., wskazując, że gdyby wiedzieli, że poręczenie kredytu przez Spółdzielczą Grupę (...) w P. jest fikcyjne, nie złożyli by tych oświadczeń woli.

W dniu 16 stycznia 2014 r. pozwany zaksięgował na koncie nr (...) (konto kredytowe E. D.) kwotę 600.000 zł z tytułu wykonania świadczenia wynikającego z poręczenia kredytu przez Spółdzielczą Grupę (...) w P.; całość kwoty zaliczona została na spłatę odsetek karnych.

Decyzją z dnia 29 marca 2018 r. Wojewoda (...) ustalił na rzecz R. D. i E. D. odszkodowanie w kwocie 2.476.495 zł za utracone prawo własności nieruchomości oznaczonej jako działki (...), wpisanej do KW pod numerem (...), oraz na rzecz M. D., odszkodowanie w kwocie 5.164 zł za wygasłą służebność gruntową ustanowioną na nieruchomości

opisanej powyżej, nadto odszkodowanie na rzecz (...) Banku Spółdzielczego z siedzibą w P. w wysokości 2.471.331 zł z tytułu wygasłych hipotek ustanowionych na nieruchomości opisanej powyżej ze wskazaniem, że ustalone odszkodowanie zalicza się na spłatę świadczenia głównego wierzytelności wraz z odsetkami.

Ustalając stan faktyczny Sąd Okręgowy oparł się o dokumenty oraz zeznania świadków A. B. i A. J., nie dając wiary zeznaniom świadka E. D. oraz przesłuchaniu powodów w zakresie dotyczącym charakteru udzielonego poręczenia. W ocenie Sądu Okręgowego niewiarygodne są twierdzenia, że udzielone przez powodów poręczenia miało charakter wyłącznie uzupełniający, było nieistotne i miało za zadanie spełnić jedynie wymogi proceduralne, ani też że E. D. uzależniała decyzje o zaciągnięciu kredytu od możliwości zabezpieczenia go poręczeniem instytucji zewnętrznej.

Sąd Okręgowy wskazując na treść art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., 876 § 1 k.c. i 881 k.c. uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy w pełni wykazał istnienie i ważność umowy kredytowej nr (...), za którą poręczyli powodowie oraz jej wypowiedzenie.

W umowie przewidziano skutki doręczenia zastępczego (per aviso), zaś powodowie nie wykazali, aby w trakcie jej obowiązywania zmianie uległ ich adres do doręczeń i aby o okoliczności tej pozwany został poinformowany. Fakt, że należność objęta kredytem stała się wymagalna, determinował odpowiedzialność powodów; powodowie byli też informowani o istniejącej zaległości. Zastrzeżeń Sądu Okręgowego nie też budziła treść przedłożonego wypowiedzenia; Sąd I instancji wskazał, że fakt, że zawarto w nim swoisty warunek rozwiązujący (wskazanie, że do wypowiedzenia nie dojdzie jeśli kredytobiorca ureguluje zaległości we wskazanym terminie) nie czyni wypowiedzenia nieważnym; taka konstrukcja wypowiedzenia jest korzystna dla kredytobiorcy, który ma szansę zapobiegnięcia postawienia całej wierzytelności w stan wymagalności. Wypowiedzenie umowy o kredyt, w ocenie Sądu I instancji, nie naruszało również zasad współżycia społecznego. Zaległość w spłacie kredytu sięgnęła kwoty 96.146,83 zł, kredytobiorca był przez bank monitowany, a powodowie nie wykazali, aby podjął on jakiegokolwiek próby negocjacji czy częściowej spłaty. Powodowie nie udowodnili także, że oświadczenie o poręczeniu przez nich kredytu zostało złożone pod wpływem błędu co do charakteru poręczenia udzielonego przez Spółdzielczą Grupę (...) w P., przy czym wątpliwa jest okoliczność zachowania terminu, o którym mowa w art. 88 § 2 kc, która musi być udowodniona przez uchylającego się od skutków prawnych oświadczenia woli (art. 6 kc).

W ocenie Sądu Okręgowego powodowie nie wykazali także, że na dzień orzekania powstało zdarzenie wskutek którego zobowiązanie wygasło, zgodnie z art. 840 § 1 pkt.2 k.p.c., albowiem sam fakt wydania nieprawomocnej decyzji administracyjnej ustanawiającej odszkodowanie dla pozwanego z tytułu wygaśnięcia hipotek ustanowionych przez powodów nie jest równoznaczny z zaspokojeniem jego roszczeń.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy wywiedli powodowie, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie:

- art. 219 k.p.c. poprzez wydanie w sprawach połączonych do łącznego rozpoznania wyroku rozstrzygającego jedno żądanie z pozostawieniem drugiego powództwa bez rozstrzygnięcia i wskazania, którego powództwa dotyczy wyrok, a które pozostaje nadal do rozstrzygnięcia;

- art. 58 § 1 i 2 k.c. poprzez zastosowanie tego przepisu do nieustalonego stanu faktycznego i przyjęcie, że umowa kredytu z 12 sierpnia 2010r. i ustanowione przez powodów zabezpieczenia są ważne;

- art. 74 i art. 75 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe i art. 5 k.c. poprzez zastosowanie tych przepisów do nieustalonego stanu faktycznego i przyjęcie, że wskazana umowa kredytu została skutecznie wypowiedziana pismem z dnia 10 listopada 2011 r.;

- art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez odmowę zawieszenia postępowania z uwagi na toczące się przed Wojewodą (...) postępowanie administracyjne w sprawie ustalenia wysokości przypadających stronie

powodowej oraz kredytobiorcy, a przeznaczonych do wypłaty pozwanemu jako dłużnikowi rzeczowemu z tytułu hipotek zabezpieczających umowę kredytu z dnia 12 sierpnia 2010 r., odszkodowań za wywłaszczenie nieruchomości.

Powodowie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a nadto o zasądzenie kosztów procesu.

W odpowiedziach na apelacje powodów pozwany wniósł o ich odrzucenie jako wniesionych od nieistniejącego rozstrzygnięcia, ewentualnie oddalenie apelacji jako bezzasadnych oraz zasądzenie od powodów kosztów postępowania apelacyjnego.

Poza odniesieniem się do zarzutów merytorycznych sformułowanych w wywiedzionych środkach zaskarżenia pozwany podkreślił, że z wyroku Sądu I instancji wynika wyraźnie, że został on wydany w sprawie z powództwa obu powodów, Sąd I instancji oddalił ich powództwa i zasądził solidarnie od nich na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego, zatem mimo nie wydania dwóch wyroków, z zaskarżonego wyroku wyraźnie wynika, że powództwo zarówno R. D. jak i M. D. zostało oddalone. Niemniej, jeżeli powodowie twierdzą, że wyrok nie zawiera oddzielnych rozstrzygnięć i nie zostało w nim wskazane, które powództwo zostało oddalone, to winni oni wnieść o uzupełnienie wyroku, bowiem w tej sytuacji apelacja została wywiedziona od nieistniejącego rozstrzygnięcia i jako taka podlega odrzuceniu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu w całości, zaś sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy.

Zarządzeniem z dnia 10 stycznia 2014r., sprawa o sygn. akt I C 949/13 z powództwa M. D. przeciwko pozwanemu (...) Bankowi Spółdzielczemu w P. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 12 stycznia 2012 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 31 stycznia 2012r., sprostowanym postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt XII Co (...) została połączona ze sprawą o sygn. akt I C 934/13 z powództwa R. D. przeciwko pozwanemu (...) Bankowi Spółdzielczemu w P. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 12 stycznia 2012 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 31 stycznia 2012r., sprostowanym postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt XII Co (...); sprawy dalej prowadzono pod sygnaturą akt I C 934/13.

Łączenie spraw do jednoczesnego rozpoznania w trybie art. 219 ma jedynie techniczny charakter, nie oznacza powstania jednej nowej sprawy, a każda z połączonych spraw zachowuje samodzielność, wymagającą odrębnego rozstrzygnięcia. Wprawdzie sąd wydaje jeden wyrok, ale zawierający rozstrzygnięcia co do każdej z połączonych spraw z osobna, a zamieszczenie rozstrzygnięć w jednym wyroku (wyrok łączny) nie niweczy samodzielności połączonych spraw (vide: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009 r. w sprawie sygn. akt III PZ 5/09, Lex nr 551888 oraz z dnia 14 marca 2017r. w sprawie sygn. akt II UZ 85/16 , Lex nr 2298306).

Wprawdzie na skutek połączenia spraw w trybie art. 219 k.p.c. powstaje po jednej lub obu stronach procesu wielopodmiotowość, ale między tymi podmiotami nie nawiązuje się stosunek współuczestnictwa procesowego. W każdej z połączonych spraw zapada osobne rozstrzygnięcie, nawet jeżeli zapada w jednym wyroku, przy czym ma on wtedy formę wyroku łącznego, podlegającego samodzielnemu zaskarżeniu w odniesieniu do każdego z orzeczeń zapadłego w danej sprawie (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2014r. w sprawie sygn. akt I CZ 29/14, Lex nr 1521229).

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika intencja Sądu Okręgowego oddalenia

zarówno powództwa R. D. jak i powództwa M. D., podobnie jak i z orzeczenia o kosztach postępowania zawartego w zaskarżonym wyroku, jednakże nie znalazła ona odzwierciedlenia w treści samego wyroku, skoro nie wskazuje ona, aby był to wyrok łączny, w jego rubrum określono, że rozpoznano sprawę z powództwa R. D. i M. D., a wreszcie merytoryczne rozstrzygnięcie wyroku sprowadza się do oddalenia powództwa. Taka treść zaskarżonego wyroku uniemożliwia także ustalenie, które z powództw faktycznie zostało zaskarżonym wyrokiem oddalone, a zatem nie jest możliwe, stwierdzenie co do którego z powództw Sąd I instancji rozstrzygnął o istocie sprawy i rozstrzygnięcie to zawarł w sentencji zaskarżonego wyroku. W tych okolicznościach, zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli instancyjnej, konieczne było jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, stosownie do art. 386 § 4 k.p.c.

Nie jest również obecnie możliwa ocena zarzutów wywiedzionych apelacji, albowiem nie można stwierdzić, czyje powództwo zostało ocenione przez Sąd I instancji jako niezasadne, co jednocześnie nie zezwala na odrzucenie apelacji jednego z powodów, albowiem nie jest również możliwe ustalenie, co do której apelacji nie istnieje substrat zaskarżenia. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji dokona rozpoznania zarówno powództwa R. D. jak i M. D., przy czym sporządzi ewentualne uzasadnienie zaskarżonego wyroku, odpowiadające treści sentencji wyroku. O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł stosownie do art. 108 § 2 k.p.c.

SSA Roman Kowalkowski SSA Teresa Karczyńska- Szumilas SSA Leszek Jantowski